

Главни и одговорни уредник „Православља” протојереј-ставрофор Миодраг М. Поповић говори о односу медија и духовности, значају молитве, духовном стању српског народа, односу Цркве према политичарима.

На који начин се трудите да одржите и подигнете углед часописа „Православље”, и шта вама лично значи та позиција?

– Место уредника „Православља”, као и уопште све што је везано за писану реч, представља ми велико задовољство. Послушања такве врсте сигурно ми никада неће тешко пасти. А захваљујући претходним уредницима, стварање ових новина је наставак зидања на добрим, солидним темељима. У редакцији се, колико год можемо, трудимо да избегнемо замку склизнућа у билтен са протоколарним саопштењима, а настојимо да од „Православља” направимо живи лист живе Цркве. Лично, при уређивању највише ми је на уму онај профил читаоца који „Православље” узима у руке без икакве претходне представе шта унутра може да затекне. Ако такве успемо да заинтересујемо садржајем „Православља”, онда могу скромно да се сложим са похвалама да смо на правом путу.

Како оцењујете начин на који медији прате теме везане за духовност и да ли би требало да имамо више часописа који се баве овом темом?

– Није ствар у количини таквих часописа, него у њиховој природи. Сходно савременом поимању духовности, на киосцима своје место имају и часописи који све такве теме трпају у исти кош, а написи о православљу им служе само као средство да читалац лакше „прогута” и остале садржаје који су често не само неутрални у односу на нашу веру, него и директно супротстављени њој.

Када је реч о информацијама и коментарима којима се у медијима прати живот наше Цркве, ту видимо један осиромашен, дводимензионални приступ, сведен на дневне спекулације самозваних „верских” и „црквених аналитичара”, част врло ретким изузецима. Ето, последњих година, када је блаженопочивши патријарх Павле почео да побољева, пред сваки Архијерејски сабор били смо просто бомбардовани „сто посто поузданим” информацијама о његовој смени и истим таквим прогнозама о његовом

наследнику. И шта се од свега тога остварило? Мучно ми је када помислим да нас иста таква медијска тортура чека и сада, поводом избора новог патријарха, али шта да се ради? Ентузијазам „црквених аналитичара” је толики да их не може поколебати ни хронична неуспешност њихових предвиђања, за коју се на крају увек испостави да безнадежно тежи нули.

Какво је духовно стање нашег народа?

– Хвала Богу, све више је Срба који су на правом путу. Ипак, ниједног тренутка не треба сметнути са ума да у нашем народу, под видом традиције, жилаво опстају нехришћански и антихришћански елементи, па се често деси да људима форма (у виду обичаја) буде важнија од суштине. Баш као што је, читамо то у Старом завету, свети Илија упитао свој израиљски народ: „Докле ћете храмати на обе ноге?”, тако и код нас има приличан број оних који не разлучују одлазак у цркву од читања астролошких списа или посете локалној гатари и врачари. То неразликовање, које можда даје привид квалитетног духовног живота, заправо је погубна самообмана, јер збиља се не може седети на две столице а да се не падне.

Свети владика Николај Жички је рекао да је свака несрећа која задеси један народ последица духовне и моралне кризе. Какав је ваш коментар на те речи?

– „Криза”, заправо, значи „суд”. А суд никога не прави зликовцем, него само констатује да је тај и тај учинио нешто рђаво. Исто тако је и са несрећама, оне увек дођу као последица лошег чињења и као констатација тога. Дакле, када природа науди човеку, никада не треба кривити природу, јер она не уме другачије него да се покорава своме Творцу. Уместо тога, треба се запитати чиме смо ми сами узроковали да нам природа покаже зубе. Јер, како каже свети владика Николај: „Природа није ни знала да има зубе, док јој човек није показао своје”.

Како подстаћи људе да се више баве духовном страном своје личности?

– Сталним говорењем и подсећањем на оно што сам малопре рекао, да има духовности и духовности, али да правом духовном узрастању не води баш све што има ознаку „духовно”.

Зашто интелектуалци тако често бирају несигуран пут самосталног духовног, селективног самоуздизања?

– Зато што прецењују моћ интелекта и приписују му многе сврхе које му заправо не припадају. У свакодневном животу сматрали бисмо лудошћу ако би нам неко предложио да кренемо на пут у неко недовољно познато подручје без потребне опреме, адекватне одеће и обуће и свега осталог што је за тај пут неопходно. Међутим, истовремено се многи без премишљања одлучују да на „путовања” по непознатим областима духовног крену наги и беспомоћни као бебе, и то још сматрају за мудро поступање.

Интелект је само једна од компоненти човека, не чак ни основна, јер, подсетимо се, основне су: дух, душа и тело. Дакле, посматрати човека само на основу његове „homo sapiens” компоненте, а занемарити све остале аспекте тог сложеног бића, значи радикално свођење човека на ниво много нижи него што му, као боголиком бићу, припада.

У чему је значај молитве?

– У томе што је она, уз пост, једино средство које човека чини стварно моћним у духовном свету. Молитва није само мољење Бога да нам учини то и то, молитва је свако обраћање Богу, сваки разговор са Њим. Зато је идеал молити се непрестано – као што дишемо. Наравно, не молитва као мантрање у неким многобожачким религијама, јер мантре су текстуалне формуле сачињене у сврху да путем нужности покрену некакве следе космичке силе. А православље не познаје Бога као слепоу космичку силу, већ као врховно свесно Биће, те стога ми успостављамо контакт са нашим Богом онако како и приличи свесним бићима – дијалогом, у виду молитве.

Шта значи Благодат Божја и како она све уме да делује у људима?

– Универзалног „рецепта” нема, јер нема ни два иста човека. Свако људско биће је једно, јединствено и непоновљиво. Зато у Светом писму и пише: „Чудни су путеви Господњи”, јер Бог једини зна, па сам и бира како и када ће свакога од нас обдарити својом

благодаћу. Наше је да те божанске дарове препознамо и даље развијамо у себи, на добро самих себе и својих ближњих, а Богу на радост.

Дивно је стање душе која сва блиста када је благодат Божја прожима као што огањ прожима железо. То стање би свако пожелело. Ипак, сама жеља није довољна. Шта је још потребно?

– „Неће сваки који Ми говори: Господе, Господе”, каже Исус, „ући у Царство небеско; него онај који твори вољу Оца Мојега који је на небесима”. У лепим речима, у лепим жељама и бомбастим најавама „ми ћемо ово, ми ћемо оно!” не оскудевамо. Проблем настаје када са речи треба прећи на дела. Само жеља, без рада на њеном испуњењу, остаје на нивоу неоствареног потенцијала, крња и непотпуна.

Али зар није сам Бог казао: „Без мене не можете чинити ништа”? Шта онда човек може да учини да би жеља постала дело?

– Ако се потрудимо да учинимо оно што је до нас, Бог ће дати да се доврши оно што ми не можемо. А ако остајемо само на нивоу жеље, без икаквог предузимања, онда се жељено неће остваривати само од себе. Бог се ником не намеће, ми смо ти који треба да уложимо почетни напор, на који Он онда са радошћу одговара.

Посета цркви није тешка обавеза, већ дивна привилегија. Ипак, често од људи који себе сматрају верницима се може чути: „Зашто да идем у цркву, када ми је Бог у срцу?” Ако нам путир са причешћем Христос даје кроз Царске двери храма, можемо ли надмено да тврдимо: „Бог ми је и без тога у срцу”? И зашто треба одлазити у цркву?

– Наш славни глумац Миодраг Петровић Чкаља једном приликом је рекао: „Посматрајте људе када улазе у позориште; њихова су лица озарена. А посматрајте људе када излазе из цркве; њихова су лица озарена”. Ово није никаква пропаганда против позоришта и уопште културног уздизања, само констатација једног проницљивог човека над којом се ваља замислити. Не унем речима да одговорим на питање зашто треба ићи у цркву. Само могу да кажем да ту озареност духовно испуњеног човека видим на лицима верника и своје браће свештеника како узраста током сваке молитве, поготово Свете

литургије, па претпостављам да се то може у тим тренуцима приметити и на мом лицу.

Што се тиче „ношења Бога у срцу”, сам Господ Исус је казао да ако не једемо хлеб, који је Његово свето Тело, и не пијемо из светог путира, које је сама Његова света Крв – немамо живота у себи. При сусрету са неким ко прича о некаквом свом „аранжману са Богом”, имам обичај да питам да ми да неку конкретну потврду тог „аранжмана” од оне друге „уговорне стране”. Одговор, претпостављате, до сада нисам добио.

Шта је православље без Цркве?

– Та комбинација превазилази моје моћи логичког поимања. Теоретски, могу да појмим и могућност да се права Црква сведе на шачицу људи, а да већина живи у заблуди да припада Цркви, док заправо пребива у јереси (нешто слично се, уосталом, и дешавало, нпр. у 7. веку, па се касније испоставило да су свети Максим Исповедник и неколико људи око њега заправо били права Црква, а њихови опоненти, одевени у раскошне царске и архијерејске одоре заправо јеретици). Али православље без Цркве – као киша без воде.

Да ли је и у коликој мери православље данас угрожено? Ако јесте, чиме највише?

– Православље није нешто апстрактно и само себи довољно. Оно постоји због људи. Оно се, дакле, не може ни угрозити на неком апстрактном нивоу, али је зато врло конкретно угрожено сваки пут када се угрози оно боголико у човеку, сваки пут када се човек, под утиском лажних чари и лажних мерила овога света, удаљи од свог призива да буде господар читаве васељене, и када се спусти на ниво прашине од које се та васељена састоји. Православље је угрожено онолико колико има људи који сматрају да душа не постоји, да смо заправо само прашина и да зато треба грабити од живота док се може.

Данашњи политичари користе контакте са Црквом само да би добили поене, а не ради своје духовне моћи. Нити јој враћају оно што јој је припадало, нити јој дају простор у друштву, образовању... Мислите ли да би Црква по том питању требало да заузме критички став?

– Црква не располаже никаквим механизмима принуде, нити има амбиција за тако нечим. Цркви није својствено ни уцењивање, али зато неодступно подсећа на свако почињено недело, не само према њој самој, него уопште. Баш као што је и свети Јован Крститељ, без страха и за сам сопствени живот, неодступно подсећао цара Ирода на његов грех родоскрвнућа. А оних који настоје да Цркву, богочовечанску установу, искористе за своје дневне циљеве, таквих је било и биће. Знамо за безброј таквих случајева из црквене историје, за позиве Цркви да се „рационализује”, „прилагоди времену” и слично. Црква, ево, постоји већ скоро два миленијума, и тако ће бити до краја света. А историја је све те „авангардисте” сместила на место које им припада, па ће тако сигурно бити и убудуће.

Шта тренутно читате?

– Жељан сам читања, жељан сам времена за читање! Сећам се једног предавања на Богословском факултету, када су студенти питали владика бачког Иринеја да им препоручи неку богословску литературу, а он, не трепнувши, рече: „Читајте Пролог владике Николаја”. Да сте видели то разочарање оних који су очекивали да ће владика Иринеј да нам препоручи некакво „дубокомисаоно” и „високотеолошко” штиво! Са годинама, све ми је више јасно да је владика Иринеј тада мислио најозбиљније, пошто је „Пролог” књига за свакога без разлике, само ако јој се приступи без предрасуда, са чистом, искреном жељом да се нешто сазна. Наравно, „Пролог” не треба читати одједном, „од корица до корица”, већ помало, за сваки дан у години, јер га је свети владика управо тако и „уброчио”.

Недавно сам поново „открио” „Тихи глас” од блаженопочившег владике браничевског Хризостома, књигу којој се такође вреди враћати увек изнова. То је збирка текстова на разне теме, са богословским тумачењима, путописима и неким личним размишљањима, и просто фасцинира начин на који се њен аутор, учени богослов и даровити беседник и писац, у тим својим текстовима преображава у добронамерног знатижељника који се детињом радошћу радује сваком новом открићу.

(Разговарала **Лела Мирковић**)